

*Dropar i
austavind*

En modernistisk dikter

☞ Olav H. Hauge regnes for en av de fremste lyrikerne innenfor den modernistiske tradisjonen på 1900-tallet.

☞ Hauge debuterte i 1946 med samlingen *Glør i oska*. De fleste dikt i denne

samlingen hadde han skrevet allerede i 1920- og 1930-årene, og de var holdt i tradisjonell bundet stil med faste strofemønstre. Hauge uttrykte gjerne sinnstemninger gjennom symbolske naturbilder, som i dette diktet:

I dag og i morgon

*Eg er berre ein gneiste
av den store eld.
Og som eg kveiktest i myrkret,
skal eg slokna ein kveld.*

*Eg er den bylgja som brusar
i denne stund,
med nye fødest og fyllest
og gamle sig i blund.*

*Eg er det bladet som blakrar
i denne vår.
Du skal skjelva i stormen
eit anna år.*

(diktet har i alt åtte strofer)

Fra bundet til ubundet stil

☛ I 1950-årene begynte Hauge å eksperimentere med den formen som skulle bli hans kjennetegn. Han la bort enderim og fast rytme og skrev nå kortere dikt med et mer konkret innhold. Hauge tok gjerne utgangspunkt i noe hverdagslig, som for eksempel en situasjon, en gjenstand eller et dyr. Diktet «Gjer ein annan mann ei beine» handler om en mann som vil betale for en tjeneste (ei beine) fordi han vet at han ikke kan gjengjelde tjenesten på annen måte:

Gjer ein annan mann ei beine

*Han kom or fjellet, skulde heim,
fekk føring ifrå Osa
ut til Øydvinstø.
Og han var raust
og baud betal.*

*Men Osamannen
var ikkje fal:
Eg vil betala;
eg kan ikkje nå deg
med ei beine att.*

*So gjer ein annan mann
ei beine då,
sa Osamannen,
og skauw ifrå.*

Fra samlingen
Seint rodnar skog i djuvet (1956)

☛ Den korte historien forteller noe allmenngyldig: En trenger ikke alltid betale for en tjeneste, og dersom det ikke er mulig å få gjort en motytelse – så *gjer ein annan mann ei beine då*. En enkel leve-regel – og samtidig god hverdagsfilosofi.

☞ I den samme samlingen finner vi dette diktet med en annen leveregel:

Syn oss åkeren din

Møt ikkje med:

gøyande hund,

hotande hand,

trakk ikkje i rugen!

Men syn oss åkeren din

ei morgonstund!

☞ Diktet kan tolkes slik at vi må være ydmyke og åpne i møte med andre, for da blir vi også selv møtt med velvilje. I tillegg får vi et rikere liv når vi deler med andre det vi gjør og tenker. Hauge bruker enkle, konkrete bilder fra bondehverdagen. Nettopp fordi han skriver så knapt og billedlig, tvinger han leseren til å reflektere og trekke inn egne erfaringer for å utfylle teksten og gi den mening.

Nynorskforfatter

Olav H. Hauge. Foto: NTB / Scanpix

☞ Huges dikterspråk er nynorsk, og det var utenkelig for han å skrive noe annet. Vi ser av ordvalget og formene han bruker, at det er et arkaisk nynorsk. I de eldste

diktene bruker han former fra før 1938-reformen, som *yver*, *kringum* og *stjerner*. Han skriver substantivformen *gjente* for jente og tallordet *tvo* for to. Også i seinere produksjon bruker han stort sett de eldste skriveformene.

En lavmælt dikter

☞ I samlingen *Dropar i austavind* (1966) går Hauge enda et skritt videre i diktningen sin. Her finner vi korte, tilsynelatende svært enkle dikt om hverdagslige ting:

*Katten sit
i tunet
når du kjem.
Snakk litt med katten.
Det er han som er varast i garden.*

☞ Det er denne enkle uttrykksmåten som er Hauges kjennemerke. Men bak den

minimalistiske formen ligger det en livsvisdom og en innsikt som Hauge har evnet å nå svært mange med:

Ljåen

*Eg er so gamal
at eg held meg til ljå.
Stilt syng han i graset,
og tankane kan gå.
Det gjer ikkje vondt heller,
segjer graset,
å falla for ljå.*

☞ Flere av diktene i *samlingen Dropar i austavind* er inspirert av japansk haikudiktning. Haikudiktet er kort og uten rim, og det skal sammenfatte noe om en situasjon eller en stemning. Haikudiktningen har hatt stor innvirkning på den modernistiske lyrikken. Olav H. Hauge eksperimenterte med denne formen tidlig i 1960-årene, og han inspirerte også andre norske lyrikere som Jan Erik Vold, Eldrid Lunden og Paal-Helge Haugen.

Rikt bildespråk

☞ Hauges bildespråk tar utgangspunkt i bygdelig og natur, og det er vestlandsnaturen som kommer til syne, både konkret og symbolsk.

Eg dreg ifrå glaset

*Eg dreg ifrå glaset fyrr eg legg meg,
eg vil sjå det levande myrkret når eg vaknar,
og skogen og himmelen. Eg veit ei grav
som ikkje har glugg mot stjernone.
No er Orion komen i vest, alltid jagande –
han er ikkje komen lenger enn eg.
Kirsebærtreet utanfor er nake og svart.
I den svimlande blå himmelklokka
ritar morgonmånen med hard nagl.*

☞ Hauge tar i bruk enkle metaforer. Alle er hentet fra naturen eller nærmiljøet, og det er hele tida menneskelig livserfaring han prøver å si noe om. Her følger et lite dikt om kommunikasjon, også tydelig inspirert av haikutradisjonen:

*Sitatet på dette frimerket stammer fra lyrikeren Olav H. Hauge
Illustrasjon:
Posten Norge
/ Scanpix*

Ord

Eit ord

– ein stein

i ei kald elv.

Ein stein til –

Eg må ha fleire steinar

skal eg koma over.

☞ Vi kan se på elva som et symbol på livet, mens steinene er symboler for ord og kommunikasjon. Da blir budskapet at vi ikke kan klare oss aleine i dette livet. Vi trenger kontakt med andre.

Gartner og poet

Foto: Line Møller / VG / Scanpix

☞ Olav H. Hauge bodde hele sitt liv i Ulvik i Hardanger, der han livnærte seg som fruktdyrker. Han var selvlært i litteraturfaget, men framstod likevel som svært kunnskapsrik og intellektuell.

☞ Hauge var orientert mot europeisk modernisme, han leste og studerte mye på egen hånd. Han gjendiktet poesi av blant annet Blake, Tennyson, Browning, Brecht,

Mallarmé og Rimbaud. Derfor fikk han tilnavnet «europeeren fra Hardanger». Han var også interessert i Østens filosofi og diktning, noe som kommer til uttrykk i dette diktet om en stor kinesisk dikter:

T'ao Ch'ien

*Kjem T'ao Ch'ien
på vitjing ein dag, vil eg
syna han kirsebærtrei og aplane mine,
eg vil helst han skal koma um våren
når dei stend i blom. Etterpå skal me sitja i skuggen
med eit glas sider, kanskje kan eg syna han
eit dikt – um eg finn eitt han likar.
Drakane som skyt yver himmelen med gift
og røyk etter seg,
gleid stillare i hans tid, og fleire fuglar kvitra.
Her er ingen ting han ikkje vil forstå.
Meir enn fyrr har han hug å draga seg attende
til ein hageflekk.
Men eg veit ikkje um han gjer det med godt samvit.*

*Olav H. Hauge leser diktet
Det er tid å hauste inn*

Et ideal for Profil-forfatterne

☞ I 1966 overtok en gruppe unge forfattere redaksjonen i studenttidsskriftet Profil. De så på seg selv som antiborgerlige og tok avstand fra det rådende litteratursynet. For mange av disse unge forfattere var Olav H. Hauge en inspirator og et forbilde. Flere av dem reiste til Ulvik for å intervju Hauge og for å høre han snakke om diktning og litteratur.

☞ Hauge var svært godt orientert om eldre og nyere europeisk diktning. Han hadde lært seg språk og hadde stor kunnskap om både tysk, fransk og engelsk lyrikk. Til og med fra klassisk kinesisk lyrikk hentet Hauge inspirasjon til sin egen skriving.

☞ Jan Erik Vold var en av dem som stod sentralt i Profil-opprøret. Han hadde nær kontakt med Olav H. Hauge og reiste flere

Dikteren
fra Har-
danger

ganger til Hardanger for å lære av den store dikteren. I 1974 skrev Vold dette i en samling som Bokklubben gav ut:

Hauge, ja! Det er han som bærer fakkelen nå, slik jeg ser det – og så mye kan sies, at det betyr ikke lite at det går en slik 66-åring omkring i Ulviks kupert og grøderike landskap og steller sine frukttrær mens han tenker på poesien. Det er trygt å vite, om man bor f.eks. i hovedstaden, at innerst i en fjordarm av Hardangerfjorden fins en som stadig følger med, en som ikke har vansker med å skjelne mellom toskeskap og ekte vare, skjelne mellom tull og alvor. Det er en evne som kommer godt med, i dagliglivet som i kulturlivet, at der skal bokstaver opp på veggen hver eneste dag...

Mitt liv var draum

☛ Olav H. Hauge gav ut sju egne dikt-samlinger og flere samlinger med gjen-diktninger. I 2004 kom det en biografi om dikteren med tittelen *Mitt liv var draum*, forfattet av Knut Olav Åmås. På vaske-seddelen står det å lese:

Det han søkte, og frirommet han fann, var litteraturen. Litteraturen gav han det livet han ikkje fann i den verda som av dei fleste blir kalla den verkelege. Det var eit lese liv, difor var det eit levd liv, difor var kvar samtale om litteratur ein samtale om livet, difor var oppgåva ikkje å gjera draumen til liv, men livet til draum.

Det er den draumen

*Det er den draumen me ber på,
at noko vedunderleg skal skje,
at det må skje –
at tidi skal opna seg,
at hjarta skal opna seg,
at dører skal opna seg,
at berget skal opna seg,
at kjeldor skal springa –
at draumen skal opna seg,
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.*

☛ Vi vet at livet noen ganger byr på tunge stunder, motgang og sorg. Men kan hende er det viktigere å holde fast ved drømmen om det vidunderlige enn at alle våre ønsker går i oppfyllelse?

